

Theosofische Vereniging Nederland

Loge Utrecht, september 2016

NIEUWSBRIEF LEZINGENSEIZOEN 2015-2016

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN ???

Deze Nieuwsbrief is bedoeld om de programmakeuze van de openbare lezingen toe te lichten.

Al enkele jaren worden sprekers uitgenodigd, die een onderwerp brengen dat in de maatschappelijke belangstelling staat en toch een relatie met Theosofie heeft.

Dit met de bedoeling de Theosofie in een ruimer kader te plaatsen en wat meer belangstellenden naar de Theosofische Loge Utrecht te 'lokken'.

Dat lukt aardig met bezoekersaantallen van tussen de 30 en 75 personen !!

Wat niet altijd lukt is om tijdens de lezing een duidelijke link met de Theosofie te leggen. Ook omdat we niet willen inbreken in de lezing van de spreker en deze niet altijd zo bekend is met Theosofie.

Voor de mensen, die daar wel bekend mee zijn lijkt dat niet zo'n probleem.

Toch horen we nog wel eens: **'Wat heeft dat nou met Theosofie te maken?'**

Daarom een korte impressie per lezing van het seizoen 2015-2016 met een korte toelichting op het verband met de drie doeleinden van de Theosofische Vereniging.

DOELEINDEN VAN DE TVN:

Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.

Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.

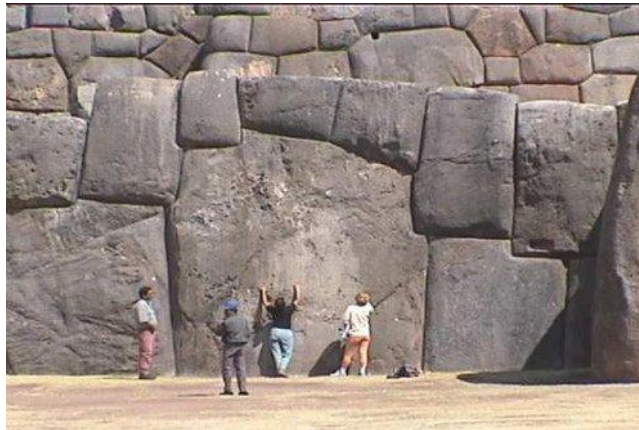
Het onderzoeken van de onverklaarde wetten van de natuur en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.

18 september 2015:

‘Oude beschavingen in Peru in relatie tot het werk van H.P. Blavatsky’.

Jan Peter de Jong (universiteit Wageningen) vertelt over mysteries van oude beschavingen o.a. in Peru. Met Alfredo Gamarra en H.P. Blavatsky komt hij met “Kosmologie van de Drie Werelden”.

Cusco, Peru

Jan Peter de Jong heeft enige tijd in Peru gewoond en daar kennis gemaakt met het gedachtegoed van Alfredo Gamarra en zijn zoon Jesús. Gamarra baseerde zich op onderzoek, maar ook op dromen en visioenen, wat volgens hem aanwijzingen waren van God.

Jan Peter wijst allereerst op de drie verschillende bouwstijlen, die in de ruines rondom Cusco (Peru) te zien zijn. De verschillende stijlen, die over elkaar heen gebouwd zijn, wijzen op drie achtereenvolgende tijdperken en mogelijke beschavingen, waarvan de oudste veel ouder moeten zijn dan de tijd van de Inca's. De sterke verschillen in de hantering van het materiaal steen per periode zou kunnen wijzen op een verandering in de omstandigheden van de Aarde waardoor de materialen makkelijker vervormbaar waren dan nu het geval is. Het lijkt of het steen als een soort zachte klei te vervormen is geweest en daarna is voorzien van een harde glazuurlaag. Wetenschappers hebben tot nu toe geen verklaring voor deze specifieke materiaalhantering.

De verklaring van Gamarra is dat de Aarde in eerdere tijdperken een ander aantal omwentelingen per jaar heeft gekend, respectievelijk 225, 260 en nu dus 365. De continenten op de Aarde zijn uit elkaar gedreven door de toenemende omvang van de Aarde. De theorie 'expanding Earth' zegt dat dit langzaam is gebeurd. Gamarra echter zegt dat er in één keer grote veranderingen hebben plaatsgevonden door de verandering van baan om zon. De veranderde zwaartekracht en de andere atmosferische druk zijn een gevolg van het verder van de zon afstaan van de Aarde. Er is meer zwaartekracht door toename van de massa. De invloed van deze veranderingen zijn merkbaar, niet alleen op de materialen, maar ook op de eigenschappen van de fysieke lichamen van de bewoners.

De mensen zouden veel groter geweest zijn en hun botten veel zachter van structuur, als een soort kraakbeen. Ook de planten en dieren (reuzen paardenstaarten en dinosauriërs en reptielen) zijn groter geweest van omvang.

Dergelijke grootte van lichamen vinden we in onze tijd nog wel in zee, waar de nu heersende zwaartekracht minder invloed heeft door de opwaartse kracht.

Jan Peter verwijst hier naar het werk van Stephen Hurrell: 'Dinosaurs and the Expanding Earth' en 'Expanding / Growing Earth', en het werk van James Maxlow en Neal Adams.

Ook wordt gesuggereerd dat de mensen van toen superieur in hun eigenschappen waren aan de mensen van nu.

De eerdere mensheden zouden overlevenden geweest kunnen zijn van eerdere mensheden, (Atlantis?) of mogelijk afkomstig kunnen zijn van andere planeten. De visie van Gamarra gaat uit van een Aarde als organisch en levend organisme.

Hiermee komt hij sterk overeen met de uitgangspunten in het werk van Blavatsky. Evenals Blavatsky baseert Gamarra zich op archeologie, natuurkunde, taalkunde en mythen en legenden. De wereld en alle wezens vormen EEN GEHEEL; in de Kosmos is overal een vorm van leven.

Jan Peter verwijst naar David Pratt, lid van The Theosophical Society, Pasadena, Californie, USA. Pratt schrijft uitgebreid over de 'Lost civilisations of the Andes' en baseert zich op Blavatsky 'Isis Unveiled' en werk van De Purucker.

Hypogeum, Malta

Bouwwerken zoals in Cusco zijn te vinden op veel meer plaatsten op Aarde. Gamarra noemt Stonehenge in Engeland, het Hypogeum op Malta, bouwresten onder het Parthenon in Griekenland, de Tempelberg in Israel, Yonaguni in Japan en bouwwerken in China en in Albanië.

Gamarra stelt bovendien dat overal in de wereld in verschillende talen sporen en overeenkomsten terug te vinden zijn, die overeenkomen met de oude Peruaanse talen.

Jan Peter spreekt zelf liever van menselijke 'devolutie' dan van 'evolutie', omdat hij van mening is dat de mensheid devolueert op basis van de veranderende fysieke omstandigheden in de tijd. Hij realiseert zich wel dat we het dan hebben over veranderingen

in duizenden, misschien miljoenen jaren en verwijst naar de Hindu Kosmologie en hun indeling in Yuga's (langdurende tijdperken).
Zie ook www.Ancient-mysteries-explained.com

Yonaguni, Japan

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN ???

In de theorieën van Gamarra vinden we veel overeenkomsten met de leringen van de Theosofie.

Gamarra stelt dat er een soort cyclus in ontwikkeling is. Menselijk leven ontstaat op een planeet waar de omstandigheden daarvoor gunstig zijn. Daarna, na verloop van tijd, worden de omstandigheden minder gunstig, bijvoorbeeld doordat de planeet te ver van de zon komt te staan. Een nieuwe cyclus kan dan ontstaan op een andere planeet, zoals, volgens Gamarra, al eens is gebeurd met de mensheid, maar dan op Mars.

Ook Blavatsky spreekt van cyclische processen in de ontwikkeling van de mensheid. Er vindt volgens de theosofie een voortdurende ontwikkeling plaats van superieure (meer geestelijke) eigenschappen van de mensheid naar meer fysieke en weer verder door naar weer meer geestelijk/spirituele. Na evolutie komt steeds weer devolutie en opnieuw evolutie, steeds spiraalsgewijs en uiteindelijk naar een hoger plan.

Of Blavatsky ook een relatie legt met specifiek veranderde natuurkundige omstandigheden weet ik niet. Dat is misschien wel te vinden in het werk van David Pratt of bij Blavatsky in 'Isis Ontsluierd'.

De relatie met het 2^e en 3^e doeleind van de Theosofische Vereniging wordt hier duidelijk gelegd: vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap en het onderzoeken van de onverklaarde wetten van de natuur en de vermogens die latent in de mens aanwezig zijn.

16 oktober 2015:

‘Ufo’s bestaan gewoon. Denken we dan aan buitenaardse levensvormen?’

Coen Vermeeren (lucht- en ruimtevaarttechniek en Studium Generale TU Delft) baseert zich in zijn boek “Ufo’s bestaan gewoon” op vele getuigenissen van waarnemingen en pleit voor serieus onderzoek.

Coen Vermeeren onderbouwt met veel visueel materiaal zijn stelling dat het tijd wordt de vele waarnemingen van bijzondere fenomenen serieus te nemen. Zijn verzameling getuigenissen van piloten, astronauten, luchtverkeersleiders, militairen, wetenschappers en niet in de laatste plaats twee Amerikaanse presidenten (Ronald Reagan en Jimmy Carter) is indrukwekkend. Ook wordt steeds duidelijker dat regeringen en geheime diensten er alles aan doen om deze informatie buiten de pers te houden om het ‘publiek’ niet bang te maken. Het is daardoor een ‘taboe-onderwerp’ geworden. Bovendien lijkt het er op dat de ‘Hollywood-machine’ opdracht van hogerhand (lees NASA, National Aeronautics and Space Administration) heeft gekregen om bij de bevolking een bepaald clichébeeld van de ‘aliens’ te bevestigen, nl. dat van de oorlogzuchtige en machtszoekende buitenaardse wezens, die op onze vernietiging uit zijn.

Foto Robbert van den Broeke

De getuigenissen spreken steeds weer van geavanceerde technieken en voor ons niet of moeilijk waarneembare verschijnselen. Bijzondere getuigen verklaren namelijk dat ze iets van deze dingen zien en/of voelen, die de meesten van ons ontgaan. Echter, we hebben geen reden ook hun ervaringen niet serieus te nemen en ook wetenschappelijk te onderzoeken. En het aantal waarnemingen neemt nog steeds toe.

Weinig wijst er op dat deze zogenoemde buitenaardse krachten ons zouden willen vernietigen, zo stelt Coen. Immers, indien ze werkelijk over zeer geavanceerde technieken zouden beschikken zouden ze toch allang de mogelijkheid hebben gehad en de gelegenheid hebben aangegrepen om onze beschaving te vermorzelen of op z'n minst aan te vallen.

Misschien is het andersom, zo stelt Coen, misschien moeten de 'aliens' banger zijn voor ons dan wij voor hen. Want wanneer regeringen in Oost en West zich aangevallen voelen of ernstig rekening houden met een aanval, worden ze onverminderd agressief. Ze dreigen met vernietigingswapens, zelfs met het inzetten van atoomwapens. Terecht dat de 'buitenaardse broeders', zo ze bestaan, aan onze goede bedoelingen twijfelen en voorzichtig zijn.....

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN ???

Coen Vermeeren heeft met zijn boek veel reacties opgeroepen en is door vakgenoten belachelijk gemaakt en verguisd. Hij heeft van het bestuur van de TU Delft de opdracht gekregen niet meer binnen de muren van de universiteit over deze dingen te spreken. Niet-verifieerbare waarnemingen, d.w.z. niet waar te nemen met de technische instrumenten, die onze mensheid tot nu toe heeft ontwikkeld, worden nog veel naar het land der fabelen verwezen.

Maar binnen de theosofische vereniging hoefde Coen zich niet te verdedigen. Theosofen zijn gewend aan getuigenissen van hooggevoelige mensen, die helderziend, -horend, en/of –voelend zijn.

Van ervaringen, die niet zo makkelijk te begrijpen zijn raken ze niet overstuurd. Ze zijn bereid ervaringen van een serieuze bron te onderzoeken en op z'n minst als een 'werkhypothese' te beschouwen. Bijval voor Coen Vermeeren dus.

Misschien kun je stellen dat naast doeleind 2 en 3 ook doeleind 1, het vormen van een kern van universele broederschap hier aan de orde is gekomen. In die zin dat ook 'aliens' broeders van ons zouden kunnen zijn en/of mogelijk hoger ontwikkeld dan wij.

20 november 2015:

‘Merlijns Magie, Graancirkels en The Boy who saw True’.

Bert Janssen (onderzoeker en auteur) verklaart de samenhang tussen en de bijzondere krachten van graancirkels. Met een verwijzing naar het werk van J.R.R.Tolkien, Lewis Carroll, C.S. Lewis en Albert Einstein opent hij de deur naar Merlijns Magische Wereld.

Bert Janssen vertelt op voortvarende wijze over diverse (nog) onverklaarbare verschijnselen en de vele gevallen van toeval en synchroniciteit, die ons dagelijks ten deel vallen. We staan er niet bij stil, we leven er als het ware langs. Graancirkels en de manier waarop ze tot stand komen (onderwerp van een eerdere lezing), de magie van ‘Tovenaar Merlijn’ en het verhaal van ‘The Boy who saw True’, zijn voorbeelden van magische zaken die we zo langzamerhand toch in een juiste context zouden moeten kunnen plaatsen. Maar wij beschouwen veel zaken nog als onmogelijk en ontkennen liever het bestaan ervan.

Bert wijst ons er op dat de fijnstoffelijke wereld, denk aan de 6 lichamen of voertuigen die Blavatsky noemt, die bestaan naast ons stoffelijk lichaam, voortdurend om ons heen te ervaren zouden zijn. Als we er de juiste gevoeligheid voor zouden hebben ontwikkeld.

Voorlopig is dat alleen nog aan die enkele ‘paranormale’ mensen voorbehouden, hen die ‘helder’ zien, horen of voelen. Of een combinatie er van.

Merlijn was zo iemand en ook ‘De Jongen die Helder zag’ (the Boy who saw True). Deze jongen leefde in de 2^e helft van de 19^e eeuw (dezelfde tijd waarin Blavatsky actief was) en zijn dagboek is door een huisvriend van de familie (Cyril Scott) voor publicatie geschikt gemaakt. In die tijd was er veel aandacht voor spiritisme en aanverwante zaken zoals helderziendheid, maar het was ook erg omstreden. Het feit dat een jong kind (basisschoolleeftijd) dingen weet en zegt te zien, die anderen niet zien, en die bleken te kloppen, trok de aandacht. Van veel zaken kon worden nagegaan dat hij het niet had kunnen weten, wat de ervaringen authentiek maakte.

Bert Janssen toont hier onder andere mee aan dat we er ernstig rekening mee moeten houden dat deze dingen werkelijkheid zijn. En dat ze dus bestaan, al kunnen de meesten van ons ze niet ervaren. Met veel voorbeelden van toevalligheden uit zijn eigen leven wijst hij ons er op dat wat meer aandacht van ons op z’n plaats zou zijn en dat we een zekere gevoeligheid ervoor best kunnen ontwikkelen. Dat gaat niet van vandaag op morgen, maar de wetenschap dat deze dingen bestaan zou ons bewuster moeten maken van het feit hoezeer gebeurtenissen met elkaar samenhangen. En dus bij een hogere ontwikkelde gevoeligheid een plaats in ons leven kunnen krijgen. Er worden ook steeds meer mensen als zogenaamd ‘hooggevoelig’ (h)erkend.

‘Die mevrouw heeft een eng beest op haar hoofd...’

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN ???

Bert Janssen raakt hiermee vooral aan het 3^e doeleind van de Theosofische Vereniging en vraagt nadrukkelijk aandacht voor de nog onverklaarde wetten van de natuur en de vermogens, die in de mens latent aanwezig zijn. Hij pleit voor meer bewustzijn van het feit dat de fijnstoffelijke werelden ons voortdurend omringen. Zijn stelling luidt dat naar mate je er meer oog voor hebt, je de samenhang van de gebeurtenissen in je leven beter gaat begrijpen. Iets wat Blavatsky zeer zeker zou onderschrijven.

**15 januari 2016:
'Verlichting voor luie mensen'.**

Paul Smit (filosoof en cabaretier) laat je lachen en zet je aan het denken. Hij brengt non-dualiteit of 'Advaita', een eeuwenoude Indiase stroming die zegt:

'Het leven bestuurt jou en niet andersom'.

Paul Smit vertelt met verve over de non-dualiteit' of 'niet-tweeheid' (Ad-vaita in Sanskriet). 'Het leven is EEN, alles is Bewustzijn' is zijn credo. Alles houdt met alles verband. Wij zijn een druppel in de oceaan, maar tegelijk de oceaan zelf. Het is een kwestie van perspectief hoe je dat wil zien, want het is tegelijk waar. We worden meegevoerd op de stroom van het leven en hebben daar eigenlijk minder invloed op dan we denken. De omstandigheden en de loop van de gebeurtenissen bepalen voor een groot deel het gedrag dat we als reactie daarop vertonen.

Paul onderbouwt deze stelling met de resultaten van wetenschappelijk onderzoek van de hersenen, die aangeven dat nog voordat we een handeling verrichten er al een signaal in onze hersenen zichtbaar is waar de wetenschapper uit kan afleiden wat ons gedrag zal zijn. Dat plaatst de 'vrije wil' van de mensen, het idee dat wij het leven naar onze hand kunnen zetten, in een heel ander daglicht.

Het leven zou wel eens minder 'maakbaar' kunnen zijn dan we vaak aannemen.

Dit betekent niet dat we niet langer verantwoordelijk zijn voor wat we doen, want een beslissing kan helemaal 'verkeerd' uitpakken. Maar het betekent wel dat we misschien beter kunnen proberen onze omstandigheden te beïnvloeden in plaats van ons gedrag. Want dat zal vanzelf volgen. Elk mens streeft naar geluk, dus die richting is in principe al aangegeven.

'De handeling vindt plaats, maar er is niet iemand die hem doet.' (Boeddha)

De handeling vindt plaats, maar er is
niet iemand die hem doet. (Boeddha)

Met de stelling : 'Verlichting voor luie mensen' wil Paul aangeven dat we beter kunnen proberen te ontspannen in het leven dat we leiden en lijden, dan dat we krampachtig proberen het onder controle te houden of het te veranderen. In de ontspanning die dat oplevert, die je in het gunstigste geval 'verlichting' zou kunnen noemen, komt er ruimte voor alle mogelijke streven naar welbevinden en een betere staat van zijn.

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN ???

Non-dualiteit vormt de kern van de Theosofische filosofie. De gehele leer is daarop gebaseerd. De 'niet-tweeheid' oftewel de 'Eenheid van alle dingen', het feit dat alles met alles in verbinding staat, is de basis van alle oude wijsheidstradities. Paul verwijst naar de oude Indiase stromingen en de bron van deze eeuwenoude filosofie.

Paul herinnert ons aan eeuwenoude spiritualiteit en onderbouwt dat voor de westerse mens met (westerse) wetenschap. Kennelijk is ook het bedrijfsleven hier op het ogenblik zeer gevoelig voor, want Paul is een veelgevraagd spreker op symposia en congressen van en voor managers.

De toeloop tot zijn lezing bij ons was zo groot dat we een aanmeldingsstop hebben moeten instellen. En onze leden hebben moeten vragen hun plaats aan andere nieuwe bezoekers af te staan! Met bijna 80 personen in de zaal hebben we alle klapstoelen erbij moeten zetten.

Paul Smit sluit hiermee aan bij het 1^e doeleind van de Theosofische Vereniging door ons er aan te herinneren dat de universele broederschap der mensheid een feit is. Het 3^e doeleind vinden we ook terug, omdat hij refereert aan nog onverklaarde wetten van de natuur en vermogens (zoals werken aan je eigen transformatie), die in de mens latent aanwezig zijn.

**19 februari 2016:
'De Vier Winden der Verandering'.**

Avani van Leeuwe (arts en auteur) vertelt over zijn trainingen in 'Het Pad van de Vier Winden' en de vijf grote elementen in de wereld van de levende energie.

Avani neemt ons mee op het Pad van transformatie, zoals dat bij de Inca's in Peru door de Sjamaan (medicijnman en geestelijk leider) gebruikelijk is. Hij demonstreert ons dat met verschillende attributen, zoals onder meer 'het vuur van heilig hout', 'heilig water' en een ratel om onze gedachten los te trillen, we als groep meegevoerd kunnen worden in een proces uit het 'hoofd' naar het 'hart' en de 'buik'. Hart en buik representeren hier betrokkenheid en gevoel. De Vier Winden staan voor de windrichtingen, waarbij een relatie gelegd wordt met de vier elementen water, vuur, aarde en lucht.

Door ons werkelijk (met de hele groep) naar die richtingen te wenden werd een verbinding gelegd. Daarna wendden we ons nog naar boven en naar beneden, naar hemel en aarde. Het vijfde element, ether, werd als fijnere trilling nog bij het proces betrokken. Samen worden deze elementen nog met de vijf zintuigen verbonden.

Deze geleide groepsmeditatie doet ons ontspannen en nog meer loskomen van onze dagelijkse werkelijkheid. Het leidt naar een ruimere ervaring, die afgesloten wordt met het zingen van de klank AUOM.

Harmonie in jezelf en met de wereld noemt Avani je 'geboorterecht'. Iets waarnaar je kunt streven dat vaker te ervaren, mocht je moeite hebben het te voelen.

Avani vertelt over zijn ervaringen met het werken met groepen met deze methode van 'transformatie'. Hij boekt daar goede resultaten mee om mensen te helpen met het verwerken van oude trauma's. Deze kunnen van henzelf zijn of van hun familie of van eigen vorige levens. Het helpt hen dichter bij zichzelf te komen.

Hij is bezig met het opzetten van een cyclus van bijeenkomsten om hiermee opnieuw met groepen te gaan werken.

Het was bijzonder om samen met Avani te proberen iets van zulke transformatietechnieken mee te maken en in te voelen.

**18 maart 2016:
'Euthanasie Theosofisch bekeken'.**

Joke Vermeulen bekijkt euthanasie vanuit het perspectief van reïncarnatie en het natuurlijke stervensproces met bewustzijn als centraal begrip.

Joke Vermeulen is lid van het Theosofisch Genootschap (Point Loma), Blavatskyhuis Den Haag. Het Theosofisch Genootschap is een zusterorganisatie van de Theosofische Vereniging (Adyar), waar de Theosofische Loge in Utecht toe behoort.

Het studiecentrum van het Theosofische Genootschap heeft als doel kennis te verspreiden over de geestelijke structuur van mens en kosmos. Deelnemers worden aangespoord om de dingen zelf te onderzoeken en hun ervaring en wijsheid te gebruiken om te beoordelen wat er gezegd wordt. Niets moet op gezag aangenomen worden. Bij de studie worden vragen gesteld en wordt gezocht naar antwoorden. We vragen ons onder meer af: ' Wat gebeurt er eigenlijk als we sterven?'

Joke legt uit dat Theo-Sophia stelt dat alle processen in de natuur cyclisch zijn. Ook leven en dood doen zich in cycli voor. Reïncarnatie is daarbij het basisbegrip. Er wordt vanuit gegaan dat een deel van ons reïncarneert. Dat betekent dat er naast de uiterlijke mens ook een 'innerlijke mens' is, de 'werkelijke' mens. Een deel daarvan reïncarneert. Die innerlijke mens wordt in het dagelijks leven meestal niet benoemd. We stellen ons voor met de naam die onze ouders ons gegeven hebben of we noemen ons beroep. Maar dat zijn uiterlijke functies. De innerlijke mens wordt niet erkend.

Reïncarnatie en euthanasie

Uitgaand van reïncarnatie is het logisch dat euthanasie (het zelf bepalen van het moment van de dood) gevolgen heeft voor het verloop van iemands cyclus van leven en dood en weer leven.

De Theosofie leert dat we in voortdurende ontwikkeling zijn, een 'god in embryo'.

De persoonlijkheid en/of maatschappelijke functie zijn instrumenten om ervaring op te doen.

De laatste tientallen jaren is het begrip reïncarnatie steeds wijder verbreid, maar in de discussie en meningsvorming over euthanasie wordt reïncarnatie daar meestal niet mee in verband gebracht.

De Theosofie stelt dat wij menselijke wezens een onderdeel zijn van een complexe stroom van bewustzijn in het universum, en dat dat universum deel is van een oneindig proces.

Ons wezen bestaat uit verschillende delen. Ook wel bewustzijnstoestanden genoemd.

1. **Het vergankelijke deel.** Dit deel bestaat uit ons lichaam plus onze persoonlijkheid: de rol die wij in dit leven spelen. Het lichaam is een voertuig dat bestaat uit cellen, die met elkaar samenwerken. Het is onze taak het potentieel van onze individuele eigenschappen tot ontplooiing te brengen. We ontwikkelen onszelf voortdurend en zijn qua structuur de kosmos in het klein.

2. **Het lerend deel.** Dit is dat deel van ons dat zich leven na leven reïncarneert: de toneelspeler die elk leven weer een andere rol speelt, en daarvan leert. De planeet Aarde, deze omgeving, is onze leerschool. Totdat cellen zich opnieuw positioneren om weer een lichaam te vormen met emoties en gedachten. Wij hebben net als de dieren eerst een instinct ontwikkeld. We zijn nu bezig om het denken dat we als mens hebben ontplooid verder te ontwikkelen.
3. **Het geestelijk deel** of het kosmische deel. Dat wordt ook wel de 'innerlijke leraar' genoemd.
Maar de delen, 'sferen' of 'werelden' lopen in elkaar over.

Alles hier op Aarde heeft ook een kosmisch deel. Geen enkel wezen is minder complex dan de mens. Andere wezens behoren misschien tot andere groepen, maar het zijn onze medepelgrims onderweg.

Ze zijn allemaal even kostbaar en vormen samen met ons een geheel.

Ons lerend deel is het reïncarnerende deel of reïncarnerend Ego. Dat zijn wij eigenlijk. Het is dat deel van ons dat in staat is in abstracties en concepten te denken en idealen te hebben.

In dat deel van ons zetelt ons geweten. Maar, wat is 'het geweten'? Bij de Theosofie wordt gesteld: Het geweten is de totaalsom van opgedane geestelijke lessen tijdens al onze incarnaties. En het derde vermogen in het lerende of reïncarnerende deel is ons eenheidsbesef: het vermogen om ons één te weten met alles wat leeft, met het Al.

In de loop van onze vele incarnaties groeien deze drie vermogens steeds verder, waardoor het lerende deel steeds dichterbij het geestelijk deel komt.

Wat gebeurt er bij het sterven en het geboren worden?

Bij het sterven laat je het lichaam achter en ook de emoties, begeerten en de alledaagse gedachten.

De abstracte begrippen, die geen vorm hebben, zoals vriendschap en eerlijkheid, neem je mee in het lerende deel. Het is het totaal van wat je ervaren en geleerd hebt. Ze vormen de bagage voor je verdere reis. De wijsheden, die je in dit leven (erbij) geleerd hebt, leer je dan vasthouden.

Ze worden als het ware ingebouwd in je karakter. Dat merk je wanneer je het 'normaal' vindt om iets op een bepaalde manier te doen.

Met het verwerken van die dingen ben je bezig in de fase tussen twee levens.

Na die periode wordt het reïncarnerende deel wakker en pakt op de innerlijke gebieden van onze aarde alle gedachten, emoties, atomen enz. weer op, die bij het sterven zijn achtergelaten, om weer mee verder te werken. Zo bouwen we steeds verder aan onszelf.

Een nieuw lichaam wordt op deze manier eerst voorbereid op emotioneel gebied. Het is dus niet zo dat eerst het lichaam gevormd wordt en later de andere delen.

Dat wordt wel vaak gedacht. Mensen 'nemen' een kind, maar het is het reïncarnerend Ego zelf dat twee andere Ego's als ouders zoekt, waar meestal al een band mee is, om daar geboren te worden.

Over Euthanasie

Stel dat je te horen krijgt dat je nog 6 maanden of slechts enkele weken te leven hebt. Op dat moment begint eigenlijk al het stervensproces, het bewustzijn trekt zich terug. Dagelijkse dingen als carrière en geld verdienen worden minder belangrijk.

Als je kiest voor euthanasie kun je daar verschillende redenen voor hebben. Vaak wordt als reden genoemd de angst voor de aftakeling voorafgaand aan het sterven.

Binnen de huidige wetgeving in ons land, die euthanasie mogelijk maakt, moet er sprake zijn van uitzichtloos en ondragelijk lijden. Men stelt zich dan de vraag: 'Wat is (nu nog) de zin van het leven?' Door de kosmische eigenschappen van de mens te erkennen kun je zien dat je altijd nog kunt leren, mensenkennis kunt opdoen en verantwoordelijkheid kunt nemen. Deze ervaringen, tot vlak vóór de dood, zijn van invloed op een volgend leven. Voor de Theosofie bestaat er in die zin geen 'zinloos lijden'. Je kunt je afvragen wie de zin van het leven bepaalt.

Bij iemand die om euthanasie vraagt is het kosmisch gezien de vraag of het innerlijk deel klaar is om dit leven af te stuiten. Bij euthanasie wordt er plotseling ingegrepen en wordt het natuurlijk stervensproces verstoord. Een van de belangrijkste momenten in de cyclus van leven en dood is het Panoramisch Visioen. Als ademhaling, hart en oppervlakkige hersenactiviteit gestopt zijn, gaat een proces beginnen van enkele uren. Het lerende deel van ons overziet elke gebeurtenis van het afgelopen leven, maar niet op de manier zoals dat populair vaak wordt beschreven. Er gebeurt iets veel diepzinnigers. Alle gebeurtenissen worden door het lerende deel gezien in het licht van het geestelijk deel van de mens, de 'innerlijke leraar', ook wel de innerlijke Christus of Boeddha genoemd. Niet de gebeurtenissen, maar de spirituele lessen die wij uit die gebeurtenissen konden trekken, staan tijdens dat Panoramisch Visioen centraal. De spirituele oogst van een heel leven wordt verzameld en meegenomen naar innerlijke gebieden.

Door te kiezen voor euthanasie op een moment dat die verbinding tussen het lerend deel en het geestelijk deel nog niet plaatsvindt, zal veel van die spirituele oogst verloren gaan. Bij het maken van een keuze voor euthanasie is het goed, dit in de overwegingen mee te nemen.

Bovendien brengt euthanasie (het vertrekken uit dit uiterlijk gebied voordat de innerlijke mens daaraan toe is) ook het proces van loslaten van alle atomen, emoties, begeerten en gedachten in de war. Dit proces vindt plaats in dat innerlijk van de aarde waar alle begeerten en lagere instincten van de mensheid verblijven. Zoals de aarde een uiterlijke atmosfeer heeft, heeft de aarde ook een begeerte-atmosfeer. Om ons daarvan een voorstelling te maken, hoeven we alleen maar een avond naar vecht- en horrorfilms te kijken.

De gemiddelde mens maakt dat proces van loslaten van zijn lagere gedachten, emoties enz. half-slapend door, en merkt daar weinig van. Wie echter voortijdig in dit proces terechtkomt door euthanasie, is in dat begeerte-gebied nog wakker. Hij maakt dit alles bewust mee. Bij het maken van een keuze voor euthanasie is het goed te bedenken dat men zijn lijden er niet door stopt, maar vervangt voor innerlijk lijden.

Euthanasie in geval van dementie

Bij de dementerende mens is het de uiterlijke mens die lijdt, de man, de vrouw, de professor. Het speelt zich af op het niveau van de persoonlijkheid. De innerlijke mens is dan meestal al aan het vertrekken. Dementie is als het ware een langgerekt stervensproces. Ook bij een herseninfarct of een coma is het vaak zo dat het bewustzijn zich aan het terugtrekken is.

Artsen zijn er op gericht om iemand in leven houden. Maar wat is 'de' medische wetenschap? Ook artsen zijn allemaal mensen in ontwikkeling. Ze verschillen in hun denken en voelen hierover. Een zorgverklaring of levenstestament kan worden opgesteld om aan te

geven wat er wel en niet met je lichaam gedaan mag worden, wanneer je dat zelf niet meer kunt aangeven. Heel belangrijk, zo'n zorgverklaring op te stellen. Het maakt het voor artsen en nabestaanden zoveel gemakkelijker.

Orgaandonatie is weer een andere kwestie, waarvan je je kan afvragen hoe wenselijk dat is. Er bestaat een stichting 'Bezinning Orgaandonatie'. Daarop ingaan vergt een aparte lezing.

Wat te doen bij pijn?

Pijn is een moeilijk punt. Je wilt niet dat iemand pijn lijdt. Er zijn homeopathische middelen tegen pijn. Maar meestal wordt morfine gegeven. Dat is echter een middel dat je uit je lichaam duwt. Als theosoof zou je wakker willen blijven, zodat je het overgangsmoment zo bewust mogelijk kunt meemaken. Bij uitgezaaide kanker in de spijsverteringsorganen kun je al iets tegen de pijn doen door niet te eten maar wel te drinken. En het homeopathisch verdunnen van morfine vermindert de pijn, terwijl men toch helder kan blijven denken. Deze homeopathische aanpak is nog in ontwikkeling.

Abortus

Abortus kan je ook een vorm van euthanasie noemen. Gezien in het licht van reïncarnatie is ook dat het een moreel besluit op basis van tijdelijke argumenten. De ontwikkeling van het 'stoffelijk' lichaam, dat als laatste na het emotionele lichaam wordt gevormd, wordt in geval van abortus tegengehouden.

Maar ook bij een natuurlijke ontwikkeling kan er wel eens iets misgaan: een miskraam. Je zou kunnen zeggen dat een reïncarnerende Ego altijd wel een 'Plan B' heeft. Het komt voor dat het dan geboren wordt in de buurt van de plaats waar het eigenlijk 'bedoeld' was geboren te worden.

Ieders keuze is belangrijk

In de wijsheid die de theosofie biedt, staat altijd de vrije wil, de vrije keuze centraal. Ook bij dit onderwerp. Eeuwenlang zijn er zaken zoals euthanasie verboden zonder dat er werd verteld wat er na de dood en voor de geboorte met ons als mens gebeurt. Tegenwoordig wordt euthanasie aanbevolen, maar nog steeds zonder enige voorlichting over de cyclus van leven en dood. Om een juiste keuze te maken, heb je kennis nodig. Theosofische lezingen bieden kennis, die iedereen zelf kan testen op waarheid, om daarna zelf, in alle vrijheid, een juiste keuze te maken.

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN?

Reïncarnatie is een basisbegrip binnen de Theosofie. Het is een gevolg van de erkenning van de verschillende delen van de mens en het eeuwige proces van cycliciteit. Beschrijvingen van wat er gebeurt als je sterft zijn in iedere wereldreligie te vinden, al dan niet met benoeming van het geestelijke, kosmische deel van de mens.

Joke Vermeulen sluit hier vooral aan bij het 2^e en 3^e doeleind van de Theosofische Vereniging. Vergelijkende studie van religie en levensbeschouwingen leert ons veel over het stervensproces en het gebeuren daarna. Veel van de wetten, die in de natuur gelden, zijn voor ons vaak (nog) niet verklaard. Maar een wetenschappelijke verklaring voor de diverse bewustzijnstoestanden komt dichterbij naar mate de innerlijke, kosmische mens wordt onderkend.

15 april 2016:

'Theo-Sophia: het hart van de esoterische traditie.

David Nieuwejaers (David Roef) bestudeert antieke en moderne theosofie, de westerse mystiek en de joods-christelijke wijsheidstraditie. Vanuit deze inspiratie bespreekt hij de 'Goddelijke Wijsheid'.

**Deze lezing is vervallen wegens ziekte en overgenomen door Ronald Engelse.
De tekst is helaas nog niet beschikbaar. Maar zal later worden toegevoegd.**

20 mei 2016:

‘Een ontmoeting met Jezus in Christendom en Islam’.

John van Schaik (auteur en oud-hoofdredacteur Bres) laat zien hoe in beide godsdiensten

de figuur Jezus een belangrijke plaats inneemt. Kan er in de oorsprong sprake zijn van een gezamenlijk traditie?

John van Schaik vertelt hoe hij van boerenknecht, die de wereld wilde verbeteren, via de agrarische opleiding in Warmonderhof (Steiner en Antroposofie) geïnteresseerd raakte in de geesteswetenschap en Krishnamurti. Hij merkt op dat Rudolf Steiner in zijn boeken en redevoeringen de term theosofie langzamerhand verving door zijn eigen term ‘antroposofie’. John werkte 15 jaar in de verslavingszorg, studeerde godsdienstwetenschappen (afgestudeerd op ‘het godsbeeld bij de laat-antieke christelijke Manicheeërs’ en de Middeleeuwse Katharen). John was oprichter van de Ruusbroec-Symposia, een bedrijf dat zich toeleegde op het formuleren van een spirituele paragraaf in bedrijfsplannen; hij was hoofdredacteur van het tijdschrift Bres en is auteur van diverse boeken. Een van deze boeken: ‘Een ontmoeting met Jezus in Christendom en Islam’ (uitgeverij Ten Have, 2008), schreef hij samen met Seyed Mostafa Azmayesh, de officiële vertegenwoordiger van de Nematollah Gonabadi Soefi-orde uit Iran. Het boek is de neerslag van een symposium met als centrale vraag welke mogelijke overeenkomsten er zijn tussen het Christendom en de Islam.

1. In de Christelijke mystiek staat Jezus centraal. Er is sprake van een eenwording met de opgestane Christus. Hoe is dat in de Islam?
2. In de Islamitische mystiek is er sprake van de ontmoeting met Isa als ontmoeting met het goddelijke. Kan Isa staan voor Jezus?

Op beide vragen antwoordde Seyed: Ja, dat is hetzelfde in beide tradities.

Opgemerkt moet worden dat er hier sprake is van de mystieke islam vanuit de Soefi-traditie. Het wonderlijke is dat we vanuit het Christendom met bewondering de bijzonder moskeeën bekijken, maar dat beide godsdiensten op voet van oorlog lijken te staan. Bij nadere beschouwing blijkt dat beide stromingen elkaar op het gebied van de mystiek, de innerlijke ontwikkelingsweg van de individuele mens, goed kunnen vinden. Onder andere in de stelling: Er is maar EEN God.

Hardnekkige misverstanden in Christendom en Islam onderling zijn:

- a. *Afbeeldingen van personen kunnen NIET binnen de Islam.* Echter er zijn wel degelijk afbeeldingen van Mohammed te vinden (o.a. Irans - Sjiitische afbeelding). Wel is er enig verschil tussen de twee Islamitische stromingen het Soenisme en het Sjiitisme en soms wordt Mohammed gesluiert afgebeeld. Wat bij beide stromingen echt niet kan is het afbeelden van Allah, of het Allerhoogste, vanuit de overtuiging dat dat niet uit te drukken is.
- b. *De Kalief wordt als functie van de leider ALLEEN overgedragen via de bloedlijn.* Een 15^e eeuwse afbeelding van Mohammed met zijn zoon Ali op zijn schouders zou daarvan getuigen. Later is daarvan afgeweken.

- c. *Jezus komt NIET voor in de Koran of erkent Jezus niet.* Ook dat blijkt niet de kloppen. De naam Isa (en Mirjam voor Maria) komt vaker voor dan de naam Mohammed (4x). Jezus wordt beschouwd als een groot profeet en Mohammed getuigt hiervan.

Over de Islam

De Kaäba, het kubusvormige Islamitische heiligdom in Mekka, staat op de binnenplaats van de grote moskee. In een van de hoeken van het gebouw bevindt zich een zwarte steen, die volgens overlevering uit de hemel komt (waarschijnlijk een meteoriet). Oorspronkelijk was Mekka een doorgangplaats op de handelsroute van Oost naar West. Het was een plek waar allerlei Arabische stammem **samen** hun eigen goden kwamen vereren. In en op het gebouw bevonden zich daarom 360 afgodsbeelden. De beelden zijn in de loop der eeuwen na vetes vernietigd.

De Kaäba wordt nu beschouwd als de plek waar de Islam is begonnen. De kubusvorm is wellicht geïnspireerd door de beschrijving van het Nieuwe Jeruzalem uit de Apocalyps van Johannes, waarin lengte, breedte en hoogte van het gebouw zijn aangegeven. Het gebouw is tijdens het leven van Mohammed verwoest en weer opgebouwd met hulp van de (Byzantijnse) Christenen.

Mohammed, die bekend stond als een wijs man, heeft bemiddeld in de ruzie om wie, na de herbouw, de zwarte steen mocht terugplaatsen. Hij vroeg om een tapijt, legde de steen er op en liet alle stamhoofden een slip van het doek vasthouden. Zo verplaatsten ze met elkaar samen de steen en bij het gebouw aangekomen zette Mohammed de steen terug in de muur. Deze legende heeft de plaats en de steen extra heilig gemaakt.

Veel verhalen over Mohammed zijn pas ongeveer 150 jaar na zijn overlijden opgeschreven. Zoals ook het Nieuwe Testament pas ongeveer 50 jaar na de dood Jezus is opgeschreven. Op een afbeelding heeft de jonge Mohammed een stuk van de Koran in z'n hand. Maar dat is dus historisch onjuist.

Teksten uit de Koran van vóór Mohammed zijn samenvoegingen van allerlei teksten, net als dat in het Oude testament het geval is.

De centrale boodschap in beide boeken is: Allah is Een. Er is maar één God (en dat is Allah).

De meeste Islamieten weten niet dat Isa (Jezus) belangrijk is in de Koran.

Zo staat bijvoorbeeld in de Koran dat Isa, toen hij een jongetje was vogeltjes van klei tot leven bracht. Dit verhaal ontbreekt in het Nieuwe Testament, maar kennen we wel uit de apocriefe christelijke teksten.

Met veel illustraties en anekdotes uit het leven van Mohammed verduidelijkt John de relatie en vele verstrengelingen van Christendom en Islam.

Zo is er een illustratie van Mohammed en Jezus naast elkaar rijdend, Mohammed op een paard en Jezus op een ezel (!). er waren tijden waarin grote aantallen van beide religieuze stromingen in het Midden-Oosten en Perzië min of meer vredig naast elkaar leefden. Ook het Jodendom speelt in die tijd een belangrijke rol. Alle drie hebben ze Abraham als stamvader. Dus er is veel overeenkomst.

Een ander voorbeeld van het naast elkaar bestaan van beide bevolkingsgroepen is dat Mohammed door Christelijke kluizenaars in een klooster in Syrië wordt opgeleid tot mysticus.

Maar er zijn ook veel conflicten geweest.

Toen Mohammed (geboortjaar ± 570) ongeveer 40 jaar was trok hij zich terug in een grot tijdens de ramadan (vastenmaand) en ontving openbaringen. Hij kan dan zien in de geestelijke wereld.

Duidelijk is dat Mohammed het bloedstamverband heeft doorbroken en een impuls heeft gegeven tot een meer individualistische beleving van het geloof. Hij stelt dat ieder individu een 'heer' heeft en zich in zichzelf kan terugtrekken om zich te richten tot de (eigen) god. De Islam zou je kunnen beschouwen als een nieuwe religieuze groepering. Je zou kunnen zeggen, zoals het Christendom zich uit het Jodendom heeft geëmancipeerd, zo heeft de Islam zich uit het Christendom geëmancipeerd. Jeruzalem is voor alle drie de groeperingen de heilige stad.

John vertelt over de vele volksverhuizingen en machtsovernames van diverse Islamitische stammen in het Verre- en Midden-Oosten. De geschiedenis van vele volkeren met voor ons moeilijke namen komen voorbij. Er zijn verschillen tussen de groeperingen in de mate van tolerantie van andersdenkenden, zoals dat nu nog steeds, ook in het Christendom, het geval is.

De Islamitische groepering, die naar Spanje trok was toleranter dan latere groeperingen. In de eerste eeuw van de Islam is er in Damascus, Syrië haast geen verschil tussen Christendom en Islam.

Zo mochten de Christenen tot ongeveer het jaar 1000 naar Jeruzalem, daarna komen de strengere Seltjoeken, voorvaders van de Turken, uit de steppen van Mongolië (1250 Dhenzis Kahn).

In 1170 verovert deze groepering Jeruzalem en zijn de Christenen niet meer welkom in Jeruzalem. Mohammed wordt in 620 verdreven uit Mekka, wanneer hij het monotheïsme wil vestigen en vestigt zich in Medina (begin Islamitische jaartelling). Later ziet hij kans om Mekka in te nemen met hulp van volgelingen.

In de Koran wordt het sterven van Isa genoemd, maar er is geen sprake van een kruisdood en/of opstanding. Isa wordt bij het sterven, net als sommige aartsvaders uit het Oude Testament, opgenomen in hogere hemelen.

Het algemene idee dat Moslims na het sterven in de strijd beloond worden met maagden in het paradijs berust hoogst waarschijnlijk op een vertaalfout. Hier worden de vruchten bedoeld, die in het paradijs rijkelijk aan de bomen zouden groeien.

John eindigt met het laten zien van een aantal tapijten (soms muurschilderingen in Islamitische koffiehuizen) met daarop afgebeeld het einde der tijden wanneer Jezus en Mohammed weer verschijnen aan de gelovigen.

Veel mensen waren analfabeet en kregen zo onderricht. De meeste nu bekende afbeeldingen zijn ontstaan tussen 1850 en 1900, maar de oorsprong gaat veel verder terug toen het (Christelijke) Manicheïsme (gesticht door Mani) zich uitbreidde. Dat verklaart de christelijke elementen op de afbeeldingen. Grote groepen mensen, herrijzen uit hun graven, teruggekeerd in hun lichaam. Zij ontvangen het laatste oordeel. Een engel weegt hun daden. Abraham, Mozes en Jezus zijn er op de afbeeldingen te zien en soms Maria. De zielen worden gewogen en gaan naar de hel of de hemel.

WAT HEEFT DAT MET THEOSOFIE TE MAKEN ???

Mohammed en Jezus staan in een lijn van profeten, mystici en zieners, die geestelijk verder ontwikkeld zijn dan de meeste mensen. In de Theosofie worden dergelijke mensen meestal 'ingewijden' genoemd. Allen op een verschillende trap van ontwikkeling en met een eigen missie.

Het initiatief van John van Schaik en Seyed Mostafa Azmayesh om samen een symposium te houden over de plaats van Jezus in Christendom en Islam sluit aan bij het 2^e doeleind van de Theosofie: het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap. De schrijvers doen dit omdat ze zich zorgen maken over de toenemende vijandige beeldvorming over en weer.

Dit terwijl er met name in de mystieke Islam bij de Soefi's veel raakvlakken zijn met het Christendom.

Het is opvallend hoeveel er over Jezus gesproken wordt in de Koran. Mohammed blijkt een profeet te zijn, die vooral op Jezus is gericht en aanspoort tot persoonlijke geestelijke (esoterische) ontwikkeling door middel van het openen van de liefde in het hart. Zoals Jezus als mysticus daarin is voorgegaan. Het 3^e doeleind, de latent aanwezige vermogens van de mens, wordt daarmee duidelijk aangeraakt.

*

September 2016, tekst met toestemming van de sprekers, redactie Corretje Eijgenstein

INHOUD

- 18 september 2015: 'Oude beschavingen in Peru in relatie tot het werk van H.P. Blavatsky'.**
Jan Peter de Jong (universiteit Wageningen) vertelt over mysteries van oude beschavingen o.a. in Peru. Met Alfredo Gamarra en H.P. Blavatsky komt hij met "Kosmologie van de Drie Werelden".
2
- 16 oktober 2015: 'Ufo's bestaan gewoon. Denken we dan aan buitenaardse levensvormen?'**
Coen Vermeeren (lucht- en ruimtevaarttechniek en Studium Generale TU Delft) baseert zich in zijn boek "Ufo's bestaan gewoon" op vele getuigenissen van waarnemingen en pleit voor serieus onderzoek.
5
- 20 november 2015: 'Merlijns Magie, Graancirkels en The Boy who saw True'.**
Bert Janssen (onderzoeker en auteur) verklaart de samenhang tussen en de bijzondere krachten van graancirkels. Met een verwijzing naar het werk van J.R.R.Tolkien, Lewis Carroll, C.S. Lewis en Albert Einstein opent hij de deur naar Merlijns Magische Wereld.
7
- 15 januari 2016: 'Verlichting voor luie mensen'.**
Paul Smit (filosoof en cabaretier) laat je lachen en zet je aan het denken. Hij brengt non-dualiteit of 'Advaita', een eeuwenoude Indiase stroming die zegt: 'Het leven bestuurt jou en niet andersom'.
9
- 19 februari 2016: 'De Vier Winden der Verandering'.**
Avani van Leeuwe (arts en auteur) vertelt over zijn trainingen in 'Het Pad van de Vier Winden' en de vijf grote elementen in de wereld van de levende energie.
11
- 18 maart 2016: 'Euthanasie Theosofisch bekeken'.**
Joke Vermeulen bekijkt euthanasie vanuit het perspectief van reïncarnatie en het natuurlijke stervensproces met bewustzijn als centraal begrip.
13
- 15 april 2016: 'Theo-Sophia: het hart van de esoterische traditie.**
David Nieuwejaers (David Roef) bestudeert antieke en moderne theosofie, de westerse mystiek en de joods-christelijke wijsheidstraditie. Vanuit deze inspiratie bespreekt hij de 'Goddelijke Wijsheid'.
Deze lezing is vervallen wegens ziekte en overgenomen door Ronald Engelse.
De tekst is helaas nog niet beschikbaar. Maar zal later worden toegevoegd.
17
- 20 mei 2016: 'Een ontmoeting met Jezus in Christendom en Islam'.**
John van Schaik (auteur en oud-hoofdredacteur Bres) laat zien hoe in beide godsdiensten de figuur Jezus een belangrijke plaats inneemt. Kan er in de oorsprong sprake zijn van een gezamenlijk traditie?
18